

3079

۴۲



The Criticism of Foundations of Jihadist Salafism

میرزایی، قاسم، ۱۳۶۰ -	:	سرشناسه
تترس / نویسنده قاسم میرزایی؛ زیر نظر مهدی فرمانیان.	:	عنوان و نام پدیدآور
قم: رهپویان اندیشه، ۱۳۹۷.	:	مشخصات نشر
۴۲ ص.	:	مشخصات ظاهری
نقد میانی سلفیه جهادی؛ ۱۴.	:	فروست
دوره: ۳-۶-۹۷۸-۶۰۰-۹۶۴۷۷-۳-۶-۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۳۷-۶-۶-۹۷۸-۶۰۰-۳۰۰۰۰ ریال	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص. ۳۶.	:	یادداشت
تترس (فقه)	:	موضوع
(Tatarras Islamic law of war)	:	موضوع
اسیران جنگی (فقه)	:	موضوع
(Prisoners of war Islamic law)	:	موضوع
تکفیری ها -- عقاید	:	موضوع
Takfiris (Islamic sect) -- Doctrines*	:	موضوع
فرمانیان، مهدی، ۱۳۵۲ -	:	شناسه افزوده
Farmanian, Mehdi	:	شناسه افزوده
BP۱۹۸/۶/ت۲۳م۹ ۱۳۹۷	:	رده بندی کنگره
۲۹۷/۳۷۹	:	رده بندی دیویی
۵۱۸۹۶۵۳	:	شماره کتابشناسی ملی



۱۵

تقدیمی و جمعیتی

تقرّس

تألیف

- قاسم میرزایی
- زیر نظر دکتر مهدی فرمانیان



۱۵

قترس

- تالیف: قاسم میرزایی
- زیر نظر: دکتر مهدی فرمانیان
- ناشر: رهپویان اندیشه
- چاپخانه: بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۷
- تیراژ: ۵۰۰۰ جلد
- قیمت: ۳۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۳۷-۶-۶

موسسه مطالعات بنیان دینی

انتشارات رهپویان اندیشه

صندوق پستی: ۱۱۳۳-۳۷۱۶۵

تلفن: ۰۹۹۰۴۷۵۳۷۸۵

فهرست مطالب

۷	سخن آغازین
۹	مقدمه
۱۱	مفهوم شناسی
۱۲	ادله مشروعیت تترس در نگاه علمای اسلام
۱۲	۱. روایت منجنيق
۱۴	۲. قواعد عقلی
۱۷	شرایط ارائه داده از قاعده تترس نزد علمای اسلام
۱۷	صورت اول: ضرورت ادامه جنگ
۱۸	صورت دوم: ضرورت نداشتن ادامه جنگ
۲۰	دیدگاه تکفیری‌ها در استناد عملیات بمب‌گذاری به تترس
۲۳	نقد دیدگاه تکفیری‌ها در تشبیه بمب‌گذاری‌ها به قاعده تترس
۲۳	۱. حرمت خون مسلمان در اسلام
۲۶	۲. تطبیق نکردن شرایط فقهی تترس بر بمب‌گذاری‌ها
۲۶	الف. انحراف در ملاک دارالاسلام و دارالحضرة
۲۸	ب. توسعه در محدوده اجرای قاعده تترس
۲۹	ج: خطا در تشخیص فاسد و افسد
۲۹	د: عدم احراز ضرورت، کلیت، و قطعیت در مصالح مسلمین
۳۰	۳. پیامدهای استناد نادرست کشتار مردم بی‌گناه به قاعده تترس
۳۲	نتیجه
۳۶	منابع

www.Ketab.ir

سخن آغازین

امروزه جهان اسلام در آتش تکفیر می سوزد و شهرها و مناطق مختلفی از جهان اسلام، گرفتار این بلای خانمان سوز شده است. عده ای از برادران با بدداشت های گزینشی از آیات قرآن، همه مسلمانان را تکفیر کرده و با تفسیر اشتباه از مفاهیمی همچون حاکمیت الله، جاهلیت طاغوت، جهاد و خلافت اسلامی، جهان اسلام را دارالکفر معرفی کرده و با مبارزه علیه حاکمان اسلامی می پردازند. گویا خوارج دوباره ظهور کرده اند و با شعار «وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ»؛ تمام امت اسلامی را تکفیر می کنند و بدتر از خوارج، به قتل و کشتار مسلمانان اعم از زن و مرد، پیر و جوان و اسیر و مسافر می پردازند.

فقدان نگرش جامع و صحیح به کتاب و سنت نبوی و توجه نکردن به آیات و روایات مرتبط به یک موضوع و جمود بر فهم شخصی و تأکید فراوان بر ظاهر از بزرگ ترین مشکلات فکری تکفیری ها در عصر حاضر است که چالش های مختلفی را برای جهان اسلام رقم زده است. تکفیری ها با استناد به ظاهر یک یا چند آیه و برخورد

گزینشی با آیات قرآن، دست به هر اقدامی می‌زنند که این رفتار و گفتار با برداشت همه فقها و مفسّرین اسلامی در طول تاریخ در تضاد است و موجب قتل و غارت و اسلام‌هراسی شدید در جهان شده است.

بر همین اساس، مؤسسه مطالعات بنیان دینی، در راستای وظیفه‌ای که بر عهده آن قرار دارد، به تبیین صحیح مفاهیم مورد استفاده تکفیری‌ها پرداخته و تک‌تک مبانی فکری سلفیه جهادی را تحلیل و نقد نموده است؛ تا نشان دهد که اشتباهات و تفسیر سلفیه جهادی از این مفاهیم، غلط و برخلاف اسلام و تفسیر علمای اسلام در طول تاریخ است.

آنچه در پی می‌آید مجموعه‌ای چند جلدی است که به بررسی مفاهیمی همچون جهاد، باغوت، دارالاسلام و دارالکفر، قاعده «من لم یکفر الکافر فهو کافر»، آیه «وَمَنْ لَمْ یُحْکَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْکَافِرُونَ»، خروج بر حاکم و دیگر مفاهیم مورد استفاده تکفیری‌ها می‌پردازد. ان شاء الله این مجموعه رضایت‌خواهان را استقبال جامعه علمی را در پی داشته باشد.

در پایان از همه استادان و پژوهشگران محترم تقاضا می‌شود لغزش‌های این مجموعه را متذکر شوند. یقیناً نویسندگان این مجموعه با دیده منت، پذیرای تذکرات و پیشنهادهای دوستداران قرآن و سنت خواهند بود.

مهدی فرمانیان

رئیس مؤسسه مطالعات بنیان دینی

تقدّم

گروه‌های تکفیری در بمب‌گذاری‌ها و حملات انتحاری خود در بازارها و سایر اماکن عمومی و پررفت و آمد، انسان‌های بی‌گناه زیادی را می‌کشند و هنگامی که به آنان اعتراض می‌شود که چرا انسان‌ها و مسلمانان بی‌گناه را می‌کشند، برای توجیه کار خود به قاعده‌ای فقهی به نام «تَرَس»^۱ استناد می‌کنند. قاعده‌ای که در آن، به جواز کشتن گروگان‌هایی که دشمن به‌عنوان سپر انسانی از آنها استفاده می‌کند، حکم می‌شود؛^۲ اما باید دانست که عمل تکفیری ما در کشتار مسلمانان، هیچ ارتباطی با حکم فقهی تَرَس ندارد؛ زیرا این قاعده از نظر فقه‌های اسلام شرایط خاصی دارد و فقها تنها در صورتی فتوا به جهاد جنگ با دشمن - با احتمال کشته شدن گروگان‌ها - می‌دهند که شرایط این قاعده وجود داشته باشد. در حالی که مردمی که در کوچه و بازار در حال رفت و آمد و خرید و فروش هستند، از سوی هیچ کسی به‌عنوان سپری

۱. اگر از اسیر یا گروگان جنگی در جنگ، به‌عنوان سپر استفاده شود از آن با نام تَرَس یاد می‌کنند.

۲. کتاب‌های متعددی عنوان تَرَس را برای این قاعده انتخاب کرده‌اند. از جمله: هاشمی،

حسین، الارهاب بین الفقه الاسلامی والقانون الدولی، ص ۸۱.



برای محافظت خود قرار نگرفته‌اند تا مشمول این قاعده شوند.^۱

ثانیاً با توجه به تغییر شیوه جنگ در عصر حاضر که قسمت اعظم آن با ادوات نظامی مانند هواپیماهای بمب افکن، موشک‌ها، تانک‌ها و خمپاره‌اندازها انجام می‌شود، مسأله تترس در بسیاری از زمینه‌ها از بین رفته است و نمی‌توان به این قاعده استناد کرد؛ ولی گروه‌های تکفیری با توسعه در مصداق تترس و برداشت اشتباه از آن، اقداماتی همچون بمب‌گذاری‌ها، تله‌های انفجاری، پرتاب موشک و عملیات ترس‌ناک‌های انفجاری در مناطق مسکونی و غیر نظامی را به قاعده فقهی تترس (براز قتل گروگان) استناد می‌کنند.

پررنگ‌ترین این اقدام، توسط ابومصعب زرقاوی، رهبر شاخه القاعده عراق رخ داد. یکی از استادان ابومصعب زرقاوی در ردّ اقدامات نادرست شاگردش به او نامه نوشت و او را از افراط در این کار بر حذر داشت. او در این تله، افزایش کشتار از طریق قراردادن بمب در راه‌ها و اماکن عمومی و پرتاب خمپاره‌ها به سمت خیابان‌ها و بازارها و اجتماعاتی که مسلمانان عادی در آن رفت و آمد دارند، مخالف راه و روش سلفیه جهادی بیان کرد.^۲

مطابق تحقیقی که صورت گرفته است، بیشترین نگارش‌ها در موضوع تترس به ۲۰ سال اخیر برمی‌گردد که اغلب از سوی تکفیری‌ها نگارش یافته است. به نظر آنها تنها راه ماندگاری و از میان

۱. فهداوی، د. ساجده طه محمود، التترس و احکامه فی الفقه الاسلامی، ص ۲۳۶.

۲. در یکی از گزارش‌ها آمده: «بیش از ۷ هزار غیرنظامی کشته و ۲۰ هزار نفر مجروح

شده‌اند»: <http://yon.ir/JcD3a>

۳. ابومحمد مقدسی، آمال و آلام (مناصرة و مناصحة)، ص ۱۰.

بردن مخالفان، پناه آوردن به عملیات‌های انتحاری و بمب‌گذاری است.^۱

در این نوشتار با تبیین شرایط استفاده از قاعده تترس، به بررسی ادله تکفیری‌ها در توجیه کشتار مردم پرداخته و نشان داده‌ایم که تکفیری‌ها فقط برای توجیه اعمال خود به این قاعده استناد می‌کنند و حال آنکه افعال تکفیری‌ها هیچ ربطی به تترس ندارد.

مفهوم شناسی

تترس از ده تترس به ضم تا، ترفندی است که فرد به سبب آن حفظ می‌شود یا روش است که شخص با آن، خود را از دشمن محافظت می‌کند.^۲ این واژه در روایات نیز استعمال شده است. آن چنان‌که در حدیثی از انس بن مالک آمده است: «كان أبو طلحة يتترس مع النبي صلى الله عليه وسلم بترس واحد...».^۳ ابوطلحه به همراه پیامبر ﷺ، به یک سپر پناه گرفته بودند. اما تعریف اصطلاحی تترس چنین است: دشمن، گروهی از مردم را سپری برای محافظت از خودش قرار دهد به این دلیل که می‌داند دشمنش برای محافظت از

۱. ابوبکر ناجی در ابتدای کتاب ادارة التوحش می‌گوید: «بدترین نوع ناامنی در کشورمان به مراتب بهتر از استقرار نظام کفر است». این عبارت با آموزه‌های دینی و سنت نبوی ﷺ در تعارض است. همه پیامبران الهی ﷺ در نظام کفر زندگی کردند، اما هیچ‌یک راه ناامنی را پیشه خود قرار ندادند. این تفکر، نشان می‌دهد چقدر از تعالیم انبیاء ﷺ دور شده‌اند.

۲. «الترس، بالضم، من السلاح: المتوقى بها... والتتریس والتترس: التستر به، أي بالتترس، يُقال: تترس بالتترس، أي تَوَقَّى». (زبیدی، مرتضی، تاج العروس، ج ۱۵، ص ۴۷۷).

۳. بخاری، صحيح البخاری، ج ۴، ص ۳۸.